

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2MCdo/18/2010
Identifikačné číslo spisu: 9010899758
Dátum vydania rozhodnutia: 31.10.2011
Meno a priezvisko: JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2011:9010899758.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ M. O., bývajúceho v A., 2/ V. G., bývajúcej G., 3/ O. V., bývajúcej v C., 4/ M. O., bývajúceho v C., proti žalovaným 1/ M. O. bývajúcemu v B., 2/ M. O. bývajúcemu v B., 3/ D. S., bývajúcej v C., 4/ O. Z., bývajúcej v X., 5/ O. N., bývajúcej v B., žalovaní 1/, 2/, 5/ zastúpení JUDr. Dušanom Maruščákom, advokátom v Stropkove, Hrnčiarska 1619/42, o určenie rozsahu dedičstva, vedenej na Okresnom súde Svidník pod sp. zn. 8 C 502/1999, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 14. októbra 2009 sp. zn. 3 Co 111/2009, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove zo 14. októbra 2009 sp. zn. 3 Co 111/2009 v napadnutej časti výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove z 9. marca 2011 sp. zn. 3 Co 76/2010 v zmeňujúcom výroku o trovách konania a v časti trov odvolacieho konania a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Svidník rozsudkom (po pripustení poslednej zmeny žaloby) z 21. apríla 2009 č.k. 8 C 502/1999-349 určil, že do dedičstva po poručiteľovi S. O., narodenom XX. V. XXXX, zomrelom X. M.XXX patria spoluvlastnícke podiely z nehnuteľností presne špecifikovaných vo výrokovej časti rozsudku. Vyslovil, že žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. Rozhodnutie odôvodnil tým, že S. O. (otec žalobcov), ktorý v roku 1947 optoval do bývalého ZSSR spolu s rodinou a vrátil sa v roku 1967 je zapísaný v o výpisoch z pozemkovej knihy ako pôvodný spoluvlastník. Súd uviedol, že podiely z predmetných nehnuteľností, ktoré boli osvedčené v prospech žalovaných 1/, 2/ na základe osvedčenia vyhlásenia o vydržaní vlastníctva spísaného formou notárskej zápisnice z 26. februára 1996 č. N 50/96, Nz 39/96 notárom JUDr. Jánom Červeňákom, nemôžu patriť do vlastníctva žalovaných z dôvodu, že neboli dodržané podmienky vydržania. Nebola totiž preukázaná dobromyseľnosť držby žalovaných a ich právneho predchodcu M. O.. Ďalej súd uviedol, že neboli splnené ani podmienky na prechod majetku S. O. v prospech československého štátu podľa zákona č. 183/1950 Sb. o majetku zanechanom na území Československej republiky osobami, ktoré optovali pre

Zväz sovietskych socialistických republík a presídlili na jeho územie (ďalej len „zákon č. 183/1950 Sb.“). Súd vychádzal zo zistenia, že majetok optanta neprešiel na československý štát podľa § 2 ods. 1 zákona č. 183/1950 Sb. v dôsledku nedostatočného súpisu urobeného štátom a preto sa v pozemkovej knihe, resp. neskôr v katastri nehnuteľností nachádzal zapísaný ako vlastník naďalej optant S. O.. Žalobcovia v konaní uniesli dôkazné bremeno, keď preukázali, že ich otec predmetné podiely z nehnuteľností nikdy nepredal, ani nedaroval otcovi žalovaných 1/, 2/ M. O. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalovaných 1/, 2/ rozsudkom zo 14. októbra 2009 sp. zn. 3 Co 111/2009 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o určení, že do dedičstva po poručiťovi S. O. patrí spoluvlastnícky podiel 8/24 z parciel EKN 577/243-orná pôda o výmere 1 370 m² a EKN 577/424-lesný pozemok o výmere 85 888 m² zapísaných na LV č. XXX pre k. ú. B., vo výroku o trovách konania a v rozsahu zrušenia vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V ostatných vyhovujúcich výrokoch potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa so spresnením, že parcela EKN 204 zapísaná na LV č. XXX pre k. ú. B. má výmeru 4 025 m². Rozhodnutie odôvodnil tým, že skutočnosť, že otec žalovaných 1/, 2/ M. O. bol vo vzťahu k právnenému predchodcovi žalobcov oprávneným držiteľom nebola v konaní preukázaná, teda tieto nehnuteľnosti žalovaným 1/, 2/ nemohli byť následne ani darované M. O.. Odvolací súd uzavrel, že žalovaní 1/, 2/ nie sú oprávnenými držiteľmi na účely vydržania. V priebehu konania sa nepreukázali tvrdenia žalovaných 1/, 2/, že podiely z predmetných nehnuteľností prešli v konaní na štát. Odvolací súd sa stotožnil s rozhodnutím súdu prvého stupňa, že súpis zanechaného majetku, na základe ktorého mali prejsť pozemky do vlastníctva štátu v zmysle § 2 ods. 1 zákona č. 183/1950 Sb. je neurčitý a nezrozumiteľný. V časti určenia, že do dedičstva po poručiťovi S. O. patrí spoluvlastnícky podiel 8/24 z parciel EKN 577/243, EKN 577/424 zapísaných na LV č. XXX pre k. ú. B. a vo výroku o trovách konania odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods. 1 písm. h/ O.s.p.) z dôvodu dosiahnutia súladu medzi stavom právnym a stavom zapísaným v katastri nehnuteľností.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu v časti výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa podal na podnet žalovaných 1/, 2/ generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie a navrhol ho v napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Uviedol, že súdy vec nesprávne právne posúdili. Namietal porušenie čl. 2 Ústavy Slovenskej republiky, § 1, § 2, § 3, § 130 ods. 1, § 153 ods. 1 O.s.p., § 2 ods. 1 zákona č. 183/1950 Sb., § 2 ods. 1 zákona č. 42/1958 Zb. Uviedol, že žalovaní 1/, 2/ v konaní namietali aplikáciu zákona č. 183/1950 Sb. na právny vzťah optanta S. O. a československého štátu. Poukazovali na to, že majetok optanta prešiel na československý štát zákonom č. 42/1958 Zb. Súdny založili svoje rozhodnutie na tom, že majetok optanta neprešiel na československý štát podľa § 2 ods. 1 zákona č. 183/1950 Sb. v dôsledku nedostatočného súpisu urobeného štátom. Preto sa v pozemkovej knihe, resp. neskôr v katastri nehnuteľností nachádzal zapísaný ako vlastník naďalej optant S. O. S týmto názorom súdov sa nemožno stotožniť, pretože zákon č. 42/1958 Zb. upravuje prechod majetku na československý štát dňom, ktorým sa osoby presídlili do bývalého ZSSR a nekladie na účinnosť prechodu majetku žiadne ďalšie podmienky. Ďalej súdu vytkol, že oprávnenosť držby u M. O. (právny predchodca žalovaných 1/, 2/) posudzovať podľa toho, či jestvuje aspoň ústna zmienka o právnom úkone prevodu predmetných pozemkov medzi S. O. (optantom), ktorý by bol zachytený v pozemkovej knihe. Keďže takýto zápis neexistoval a nikto zo svedkov nemal vedomosť o prevode pozemkov medzi M. O. a S. O. v roku 1947, súd ustálil, že držba M. O. a jeho právnych nástupcov (žalovaných) je neoprávnená. Podľa obyčajového práva platného na území Slovenska do 31. decembra 1950 vlastnícke právo k nehnuteľnosti nadobudol vydržaním ten, kto mal nehnuteľnosť po dobu 32 rokov ako svoju pokojne v držbe. Bolo to tak napriek tomu, že v pozemkovej knihe, ktorá v tom čase mala nielen registračný, ale aj hmotnoprávny charakter, bol ako vlastník zapísaný niekto iný. K takým prípadom dochádzalo napríklad vtedy, keď prevod vlastníctva k nehnuteľnosti na základe zmluvy uzavretej za platnosti obyčajového práva (často už stratenej) nebol v pozemkovej knihe zapísaný. V takom prípade vlastnícke právo na nadobúdateľa len na základe zmluvy nemohlo prejsť. To však dôvodne mohlo v užívateľovi vyvolať presvedčenie o nadobudnutí vlastníctva k nehnuteľnosti, čo potom svedčilo o jeho oprávnenej držbe ako jednej z podmienok nadobudnutia vlastníckeho práva. Vzhľadom na zásadu, že pri pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená,

by bolo možné zo všetkých okolností vyvodit', že žalovaní 1/, 2/ užívali predmetné pozemky počas celej vydržacej doby ako svoje, keďže ich tak užíval aj ich právny predchodca - otec M. O.. Preto si po smrti svojho otca žalovaní v roku 1996 osvedčili vyhlásenie o vydržaní vlastníctva, ktoré vydržali v dobrej viere podľa zápisu v katastri nehnuteľností od optanta S. O..

Žalovaný 4/ sa k mimoriadnemu dovolaniu vyjadril a navrhol ho ako nedôvodné zamietnuť.

Žalobcovia a žalovaní 1/ až 3/, 5/ sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora Slovenskej republiky nevyjadrili.

Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.). Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť podľa § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p., t.j., či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným. V konaní o mimoriadnom dovolaní neboli procesné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. namietané, vady v zmysle § 237 písm. a/ až e/, g/ O.s.p. neboli ani zistené.

Dovolací súd dospel k záveru, že v odvolacom konaní došlo k vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Vady konania vymedzené v § 237 O.s.p. sú porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, toto právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, 2 M Cdo 22/2010 sťažnosť č. 18390/91) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp.zn. I. ÚS 226/03) treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

Pretože povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vysporiada i so špecifickými námietkami účastníka; porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na druhej strane sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite, skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky i s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadne riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

Odôvodnenie rozsudku súdu musí mať náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 ods. 2 O.s.p.). Súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vypoariadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a

jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. V odôvodnení rozhodnutia musí súd spôsobom logicky kompaktným a bez rozporov a vnútorných protirečení vysvetliť, k akým skutkovým zisteniam dospel, ktorú právnu normu a z akých dôvodov aplikoval a ako ju interpretoval. Ak rozhodnutie súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p., je nepreskúmateľné.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 42/1958 Zb. o úprave niektorých nárokov a záväzkov súvisiacich so zjednotením Zakarpatskej Ukrajiny s Ukrajinskou sovietskou socialistickou republikou, nehnuteľný majetok zanechaný na území Československej republiky, osobami, ktoré optovali pre Zväz sovietskych socialistických republík a presídlili na jeho územie, prešiel na československý štát, a to dňom, ktorým tieto osoby presídlili.

V danej veci žalovaní 1/, 2/ v priebehu konania namietali, že na predmetný spor je potrebné aplikovať § 2 ods. 1 zákona č. 42/1958 Zb., táto námietka bola obsiahnutá aj v odvolaní žalovaných 1/, 2/ (č.l. 359 a nasl. spisu). Danou námietkou poukázali na to, že majetok právneho predchodcu žalobcov mal prejsť na štát (bez ohľadu na súpis majetku) a teda, že žalobcovia už len z tohto dôvodu nemôžu byť v danom konaní úspešní. Vzhľadom na skutočnosť, že odvolací súd sa touto námietkou vôbec nezaoberal, nemožno jeho rozhodnutie považovať za rozhodnutie, ktorého odôvodnenie je v súlade s § 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 211 ods. 2 O.s.p. Prípadne ak mal odvolací súd za to, že námietka odvolateľov v tomto smere je nedôvodná, mal uviesť, prečo daný zákon na predmetný spor nemôže byť aplikovaný.

Nedostatok alebo nezrozumiteľnosť dôvodov rozhodnutia predstavuje závažné procesné pochybenie súdu spočívajúce v odňatí možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Rozhodnutie vydané v konaní s takouto vadou nemožno považovať za správne a preto ho treba vždy zrušiť. Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušil ako aj súvisiace uznesenie odvolacieho súdu o trovách konania a vec mu vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 1 O.s.p.). Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami generálneho prokurátora Slovenskej republiky uvedenými v mimoriadnom dovolaní.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasom 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.